

บทสรุปและวิเคราะห์แนวโน้มในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
ของไทยต่อประเทศกำลังพัฒนา

ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศกำลังพัฒนาโดยยกกรณีการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่เงินที่กล่าวมาข้างต้นนั้น อาจกล่าวได้ว่าเกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศของไทยในปัจจุบัน นโยบายดังกล่าวนี้มีศัพท์ที่ใช้เรียกในวงการการต่างประเทศว่า นโยบายต่างประเทศรอบทิศทาง (omnidirectional foreign policy) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 ว่านโยบายสำคัญของนโยบายนี้ก็คือ การขยายความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ การเข้าถึงความสัมพันธ์ของประเทศกำลังพัฒนาในรูปแบบของความร่วมมือได้-ได้ และความร่วมมือทางการเมืองเพื่อผลทางเศรษฐกิจ

จากการพิจารณาประเด็นที่ 3 เกี่ยวกับประเทศกำลังพัฒนานั้น นโยบายดังกล่าวอาจมีความไม่ประสานกันในตัวเอง กล่าวคือ ในการดำเนินนโยบายเพื่อสร้างร่วมมืออันดีระหว่างกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา หากมองตามความเป็นจริงแล้ว ความร่วมมืออันดีระหว่างประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะทางเศรษฐกิจนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อการสูญเสียบางสิ่งบางอย่าง หรือผลประโยชน์ระยะสั้น แม้กระนั้นผลประโยชน์ในระยะยาวซึ่งได้มาก็ยังจะต้องเสียประโยชน์อยู่บ้างเช่นกัน และแต่ละประเทศอาจจะสูญเสียไม่เท่ากันก็ได้ ซึ่งหมายความว่าความร่วมมืออันดีอย่างเต็มขั้นนั้นอาจจะต้องเสียผลประโยชน์ของประเทศไทย เพื่อแสดงถึงความจริงใจต่อกัน

นอกจากนี้แล้วถ้าพิจารณาหลักการพื้นฐานของนโยบายต่างประเทศ 3 ประการ¹ ที่

¹บันทึกการสัมมนาเรื่อง มิติใหม่ของความสัมพันธ์ต่างประเทศของไทย จัดโดยภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2528, หน้า 14.

กล่าวโดย พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 1985 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ การส่งเสริมความมั่นคงและอำนาจทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการสร้างอิทธิพลทางการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศแล้ว จะเห็นว่าทั้งหมดนี้เน้นการเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมมาสนองผลประโยชน์ของชาติ ดังนั้นนโยบายต่อประเทศกำลังพัฒนาอาจจะไม่มีความเป็นอิสระในตัวเอง กล่าวคือนโยบายต่างประเทศในลักษณะนี้จะ เป็น เรื่องผลประโยชน์ของชาติและ เป็น เรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มร่วมกันรวมอยู่ด้วยกัน

อีกทั้งเป็นที่ทราบกันว่าไทยพยายามดำเนินนโยบายเศรษฐกิจต่างประเทศด้วย โดยมี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายประพาส ลิ้มปะพันธ์ เป็นบุคคลสำคัญที่ดำเนินการนโยบายดังกล่าว ตามที่ได้มีการกล่าวถึงในคำปราศรัยของ พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา เมื่อ 14 เมษายน 1984 ว่าท่านได้นำ

คณะผู้แทนทั้งภาครัฐบาลและเอกชนไปเยือนประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในภูมิภาคที่เรายังมีการติดต่อกันน้อย เช่น ในแอฟริกาตะวันออกกลาง เพื่อแสวงหาช่องทางในการขยายตลาดทั้งด้านการค้าและแรงงานเพื่อเร่งรัดการส่งออกผลิตภัณฑ์สินค้า²

ทั้งนี้ทำให้พิจารณาได้ว่าการขยายความสัมพันธ์กับประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ นั้น ก็มีจุดมุ่งหมายในเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การค้า การที่ไทยให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนาก็เป็นนโยบายการเมืองอย่างหนึ่ง เพื่อพยายามแนะนำตนเองให้เป็นที่รู้จักในสายตาของประเทศต่าง ๆ สร้างความนิยมจากรัฐบาลต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนของประเทศนั้น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในอนาคต เช่น การที่ไทยเสนอความช่วยเหลือทางวิชาการแก่การ์ตาร์ ซึ่ง "การ์ตาร์แสดงความชื่นชมต่อความริเริ่มของไทย และ

²วิฑูเอเซียเสรี, "การเดินทางเยือนตะวันออกกลางของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ" บทความวิทยุออกอากาศทางสถานีวิทยุเอเซียเสรี 30 สิงหาคม 2527, หน้า 2.

แสดงความสนใจที่จะร่วมในโครงการความร่วมมือทางเทคนิค ทางด้านการค้า³ หรือการที่
ประธานาธิบดีกาบองมาเยือนประเทศไทย ปี 1986 และไทยเสนอให้ความช่วยเหลือทาง
วิชาการควบคู่ไปกับการเสนอข้อตกลงทางการค้าระหว่างกัน เห็นได้ว่ารูปแบบดังกล่าวนี้เป็น
ลักษณะเดียวกันกับการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่จีน แต่เนื่องจากจีนอยู่ใกล้กับไทย
และเป็นประเทศใหญ่ ไทยอาจจะแสวงหาผลประโยชน์จากจีนได้มากกว่า โดยเฉพาะใน
เรื่องของการเมืองระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค

ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นเมื่อนำมาพิจารณาประกอบกันแล้ว เมื่อมีเหตุการณ์คับขัน
ที่จะต้องตัดสินใจเลือกเอาระหว่างผลประโยชน์ของชาติกับผลประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มแล้ว
ผู้ตัดสินใจนโยบายจะให้ความสำคัญและคำนึงถึงเรื่องของผลประโยชน์แห่งชาติก่อนจนอาจจะให้
ความสำคัญน้อยลงต่อ เรื่องของการพึ่งพาอาศัยและความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา
และในที่สุดนโยบายต่างประเทศที่เกี่ยวกับประเทศกำลังพัฒนานั้น ก็อาจมีได้มุ่งเน้นความก้าว
หน้าร่วมกันของประเทศกำลังพัฒนาในอันที่จะสร้างพลาญภาพร่วมกัน และสร้างอำนาจต่อรอง
กับประเทศพัฒนาแล้ว เพราะแต่ละประเทศจะมีความคิดติดอยู่กับความคิดเรื่องผลประโยชน์
ของ "เรา" มิใช่ของ "เขา" ดังนั้นในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกำลังพัฒนา
จะมีสองประเด็นที่จะต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วย คือ ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา
เพื่อผลประโยชน์ของชาติ และความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ของ
กลุ่ม แล้วกลับมาสู่ชาติในที่สุด

การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนานั้นนับได้ว่าเป็นเครื่องมือ
เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายของรัฐ ทั้งในด้านการเมือง คือมีแนวร่วมหรือพันธมิตรทางการ
เมืองระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น และในด้านเศรษฐกิจ คือในเรื่องของการขยายตัวทาง
เศรษฐกิจ การแสวงหาตลาดเพื่อการระบายสินค้า เป็นต้น

³กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ "คำปราศรัยของ พล.อ.อ.สิทธิ
เศวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนากระทรวง
การต่างประเทศ วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2527" ข่าวสารนิเทศ ที่ 42/2527, หน้า 3-4.

จากกรณีศึกษา เรื่องการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่จีนนั้นนับได้ว่า หากใช้แนวความคิดของความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศกำลังพัฒนาเป็นกรอบในการมองแล้วจะทำให้มองเห็นถึงแนวทางอันเป็นอุดมการณ์ใหม่ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาให้ความสนใจ และถ้าหากปฏิบัติได้จริงย่อมจะนำความก้าวหน้ามาয়งกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งนำแนวคิดนั้นไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตามแนวความคิดดังกล่าวมีข้อจำกัดในตัวเอง เพราะดูเหมือนว่าจะให้ความสำคัญแก่เรื่องของผลประโยชน์ของชาติ แต่ละชาติน้อยเกินไป กล่าวคือ ประเทศกำลังพัฒนานั้นอาจจะมองเห็นถึงความสำคัญของผลประโยชน์ในระยะสั้นซึ่งแน่นอนและชัดเจนมากกว่าผลประโยชน์ระยะยาว เพื่อการสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และรวมทั้งสภาพความเป็นจริงในโลกแห่งการแข่งขันทันทีเองก็ไม่เอื้ออำนวยมากนักต่อการปฏิบัติตามแนวความคิดดังกล่าว ทำให้มองเห็นว่าการปฏิบัติตามแนวความคิดนั้นเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ค่อนข้างยาก เว้นแต่ว่าประเทศกำลังพัฒนานั้นจะมองเห็นภัยและตกอยู่ในสภาพการณ์ซึ่งกดดันเหมือนกัน เพราะในสภาพปกติสิ่งทีแต่ละชาติกำหนดว่าเป็นผลประโยชน์ของตนและการให้ลำดับความสำคัญอาจจะต่างกัน ถ้าหากผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาไม่สอดคล้องกันแล้วความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาคงจะบรรลุผลสำเร็จได้ยาก

ในกรณีไทยให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่จีนนั้น ถ้าจะอ้างถึงการประยุกต์แนวความคิดดังกล่าวมาใช้ ก็อาจจะเป็นไปได้ แต่ถ้าหากมาพิจารณากันอย่างจริงจังแล้ว จะเห็นว่า เรื่องของการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการนี้ เป็นเครื่องมือของรัฐบาลไทยในอันที่จะสร้างความศรัทธา และนิยมชมชื่นจากรัฐบาลจีน มากกว่าจะมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการอย่างจริงจัง ซึ่งมีข้อจำกัดในตัวเอง รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่จีนนั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศของไทยอย่างแท้จริง การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่พยายามจะเน้นทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา และเน้นการปกป้องผลประโยชน์ของชาติในเวลาเดียวกัน ตามความเป็นจริงแล้วอาจจะปฏิบัติได้ลำบาก ในกรณีที่มีการขัดกัน ในที่สุดแล้วผลประโยชน์ของชาติดูเหมือนว่าจะสำคัญกว่าจนทำให้มองเห็นว่าความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนานั้นก็เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชาติ

ความช่วยเหลือทางวิชาการที่ไทยให้แก่จีนนั้น เริ่มต้นเมื่อหลังจากมีการสถาปนาทางการทูตระดับปกติระหว่างจีนกับไทย ค.ศ. 1975 ก่อนหน้านั้นไทยเองก็ไม่ยอมรับที่จะมีความ

สัมพันธ์ดังกล่าวกับจีน เนื่องจากอิทธิพลทางการเมืองระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ทำให้ไทยมีความสัมพันธ์ที่เรียกได้ว่าค่อนข้างตึงเครียดกับจีน แต่ครั้งไทยมีความสัมพันธ์ระดับปกติกับจีน การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการซึ่งไทยมีการปฏิบัติกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ อยู่แล้ว ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองระดับโลก เช่น แผนโคลัมโบ หรือ โครงการความช่วยเหลือของไทยก็ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกระชับความสัมพันธ์กับจีน

การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่จีนนั้นเป็นเรื่องของเหตุผลทางการเมืองมากกว่าอย่างอื่น คือ การเมืองในลักษณะของการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการทูตและการเมือง เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุน ซึ่งในข้อหลังนี้ไทยหวังว่าจีนจะเป็นตลาดการค้าให้ไทย และเป็นแหล่งส่งสินค้าเข้าแหล่งใหม่ แต่จะได้ผลมากน้อยเพียงใดนั้นคงจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมอีกสักหนึ่ง คู่มือที่ว่าผลประโยชน์หลักที่ไทยจะได้รับจากการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่จีนนั้นจะออกมาในรูปของผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะยาว ความช่วยเหลือทางวิชาการที่ไทยให้แก่จีนนั้นเป็นจำนวนไม่มากนัก ซึ่งไม่พอที่จะสร้างอิทธิพลทางการเมืองเหนือจีนได้ แต่อย่างไรก็ตามการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความมีน้ำใจและการแสดงความเป็นมิตรอย่างหนึ่งของไทยต่อจีน คาดได้ว่าหากมีเรื่องใด ๆ ที่จีนสามารถช่วยเหลือไทยได้โดยไม่เหลือบ่ากว่าแรงก็อาจจะทำให้จีนสามารถตัดสินใจให้ความช่วยเหลือไทยได้อย่างทันทีโดยเฉพาะในเรื่องของการเมืองส่วนภูมิภาค ซึ่งจีนเองก็ต้องการจะมีบทบาทในเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว

ดังนั้นจากตัวอย่างดังกล่าวอาจสรุปได้ว่านัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่จีนนั้น คือการสร้างภาพพจน์ที่ดี และการกระชับความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นระหว่างไทยและจีน โดยทั้งนี้การแลกเปลี่ยนผู้รับทุนซึ่งกันและกันจะมีผลต่อความสัมพันธ์อันดีในอนาคต ถึงแม้ว่าการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการนี้จะเน้นถึงผลประโยชน์ของประเทศไทยในการการเมืองระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาทางวิชาการซึ่งจะมีผลต่อความก้าวหน้าในเรื่องความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ รวมไปถึงการสร้างพหุภาพร่วมกันและอำนาจในการต่อรองกับประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเอาเปรียบประเทศกำลังพัฒนาอยู่

เรื่องดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวของนโยบายต่างประเทศของไทยตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ภายนอกประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศกำลังพัฒนาที่มีความสำคัญต่อไทยเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจีนอาจจะแตกต่างจากประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ในแง่ที่ว่า จีนนั้นเป็นมหาอำนาจทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ตามและกรณีของจีนก็เป็นกรณีพิเศษและแตกต่างไปจากประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ อย่างไรก็ดี เรื่องที่น่าพิจารณาก็คือประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ นั้นแล้ว มีความสำคัญต่อประเทศไทยในระดับใด ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทแรก ๆ ว่า เรื่องของเศรษฐกิจ การค้า นับได้ว่าเพิ่มความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน จนเรื่องของการเมืองอาจจะต้องถูกลดลำดับความสำคัญลงไปเรื่อย ๆ

ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ นั้นยังต้องการที่จะติดต่อกับค้าขายและมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับไทย เพียงแต่ว่าไทยจะดำเนินการเพื่อเข้าไปถึงประเทศเหล่านั้นเช่นไรมากกว่า การที่ไทยพยายามมุ่งเน้นขยายความสัมพันธ์กับประเทศในแถบแอฟริกาและละตินอเมริกา ทำให้ไทยยังต้องใช้เครื่องมือในการบุทางเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีเช่นนั้นอยู่ ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่า การให้ความช่วยเหลือของไทยจะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สูญเปล่า เพียงแต่ว่าจะต้องอาศัยเวลาการดำเนินงานให้บรรลุความสำเร็จตามที่ประสงค์ แต่นั่นก็คงจะเป็นเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับต่าง ๆ กัน

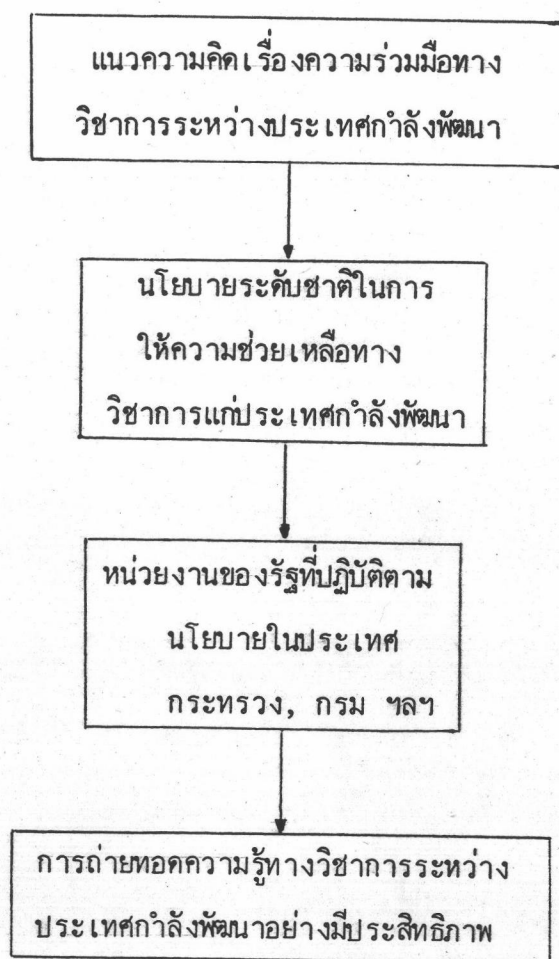
สำหรับประเทศไทยนั้นนโยบายเกี่ยวกับประเทศกำลังพัฒนาที่คงจะพยายามมุ่งเน้นการขยายความสัมพันธ์ออกไปอีกอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อบรรลุความสำเร็จของนโยบายต่างประเทศรอบทิศทาง เพียงแต่ว่าการขยายความร่วมมือนั้นอาจจะไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ของความก้าวหน้าร่วมกันของประเทศกำลังพัฒนา แต่เป็นนโยบายแฝงเร้นเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ทางอ้อมแก่การดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อปกป้องผลประโยชน์ทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

กล่าวได้ว่าการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกันทางวิชาการระหว่างประเทศกำลังพัฒนานั้นเป็นเรื่องของความสอดคล้อง และการส่งเสริมความสำเร็จของนโยบายต่างประเทศของไทยมากกว่าเรื่องอื่น

ในการที่เราจะกล่าวถึงการปรับปรุงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศกำลังพัฒนาให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพหุภาพร่วมกันเพื่อการพึ่งตนเองและการสร้างอำนาจต่อรองของประเทศกำลังพัฒนาต่อประเทศกำลังพัฒนานั้น ความสำเร็จย่อมจะขึ้นอยู่กับระดับความจริงจังในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ กล่าวคือ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนาหนึ่ง ๆ โดยประเทศพัฒนาอื่น ๆ นั้นควรจะทำในชั้นที่เรียกว่าให้ความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบต่าง ๆ ภายในสังคมโดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจได้จริง ซึ่งในทางปฏิบัติก็ได้แก่ การเน้นการฝึกอบรมระยะสั้นและยาว มากกว่าการดูงาน ซึ่งความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดนั้นอาจจะไม่ได้มากเท่าที่ควรรวมทั้งการส่งเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการมาเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการในสาขานั้น ๆ

ทั้งนี้ก็มีผู้ดำเนินการโครงการถ่ายทอดความรู้นั้นมิได้ทราบถึงปัญหาทางวิชาการของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ เพราะได้มีการระบุแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการดังกล่าวว่าควรจะเน้นการฝึกอบรมและเน้นผู้ปฏิบัติงาน และรวมทั้งในบางครั้งการพิจารณารูปแบบในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพจริง ๆ อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการระหว่างประเทศกำลังพัฒนานั้นจะละเอียดไม่ได้คือ เรื่องของนโยบายที่แน่ชัดว่าการปฏิบัติการดังกล่าวนี้เพื่ออะไร เพราะถ้าเราจะเน้นความร่วมมือทางวิชาการจริง ๆ ควรจะปฏิบัติการเพื่อการนั้นอย่างจริงจัง เมื่อมีนโยบายแน่ชัด ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในระบบราชการก็จะได้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะยังผลให้เกิดความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาประเทศกำลังพัฒนาร่วมกัน รูปแบบดังกล่าวก็จะออกมาดังแผนภูมิ ต่อไปนี้

จากภาพข้างต้นประเด็นหนึ่งที่เราจะพิจารณาได้ก็คือ หากมีการระบุนโยบายที่สอดคล้องกับแนวความคิดแล้ว ในทางปฏิบัตินั้นย่อมจะเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยประเทศกำลังพัฒนาภายใต้ันโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่กัน ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับว่าผู้กำหนดนโยบายมีเป้าหมายอย่างไรเพื่ออะไรในการดำเนินกิจกรรมเช่นนี้

โดยสรุปแล้วนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยซึ่งเป็นเครื่องมือทางการทูตชนิดหนึ่งนั้น นับได้ว่าเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศไทย ในอันที่จะส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นการวางรากฐานอันมั่นคงให้แก่

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเราก็ไม่อาจทราบได้ว่าในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีบทบาทมากขึ้นในเวทีการเมืองระหว่างประเทศนี้ อาจช่วยสนับสนุนประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ได้ ถึงแม้ว่าไทยอาจจะไม่สามารถสนับสนุนแนวคิดของความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างเต็มที่ในปัจจุบัน แต่ก็หวังว่าในอนาคตเมื่อการพัฒนาของไทยอยู่ในระดับที่ดีขึ้น และจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ไปได้ ก็จะสามารถถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการแก่ประเทศอื่น ๆ เพื่อผลประโยชน์ของชาติในแนวสังคมนิยมใหม่ คือ ผลประโยชน์ร่วมกันของนานาประเทศในโลก ได้อย่างเต็มที่